

Posudek diplomové práce Petra Januše

Zvuková poezie

PhDr. Petr Šrámek, PhD.

Předkládaná diplomová práce Petra Januše „představuje fenomén zvukové poezie z hlediska historického a teoretického“. Přičemž teoreticko-pojmoslovné úvahy, vzhledem k tématu veskrze nezbytné, rámují vlastní „Vybrané kapitoly z historie zvukové poezie“.

Nezdráhal bych se však projevy autorské skromnosti nechat stranou a přímo se odvážit výroku, že držíme v rukou pokus o zcela unikátní „Dějiny zvukové poezie“. Tyto stopadesátistránkové dějiny (mluvím o normostranách a bez poznámkového aparátu) mapují zvukovou poezii v oblasti italské, německé, rakouské, švýcarské, francouzské, italské, holandské, švédské, ruské, polské, rumunské i anglosaské (britské, americké či kanadské) atd. Zvláštní pozornost pak autor věnuje českým zemím, sleduje vzmachy dvacátých a třicátých let (kabarety a dada, zvláště F. Futurista; voicebandy E. F. Buriana), šedesátých let (L. Novák) a polistopadového vývoje v devadesátých letech (fyzické básnictví P. Váši či zmutované autorské čtení J. Tyslta).

Mluvit o Janušově opusu jako o „Dějínách“ není žádná nadsázka. Šíře zpracovaného materiálu, nastudované literatury i naposlouchané diskografie svědčí o jedinečném zaujetí pro dané téma. Práce je kompozičně vyrovnaná, postupuje v zásadě chronologicky a „odskakuje“ si do jednotlivých národních literatur. Autor se drží historizujícího pohledu „z ptačí perspektivy“, nesklouzává do interpretačních sond (přestože je z několika náznaků a poznámek evidentní, že by jich byl schopen). A co bych maximálně vyzdvíhl, to je styl diplomové práce: strohý, v detailech úsporný, v hodnocení střídmý, přehledový a přehledný, se smyslem pro rytmus podání, kontextově vyvážený – v nejlepším slova smyslu styl *objektivní*. Zkrátka Petr Januš si je žánru „dějin“ plně vědom, a má ho zažitý. I proto bych chtěl pro obhajobu autora požádat o krátkou úvahu na téma, co by s prací bylo ještě nutné udělat, aby ji byl s to za dějiny vydávat. A ve vlastním slova smyslu i „vydat“ – neboť taková práce nám znatelně chybí! (Z tohoto hlediska jsou velmi cenné soupisy festivalů, antologií, periodik, diskografie či webů zvukové poezii věnovaných; a podstatnou až nedílnou složkou práce jsou čtyři CD s 69 ukázkami.)

Ani v úvodním „vymezení pojmu“ (s. 7–21) či v závěrečných „teoretických otázkách“ (s. 163–181) se autor nespolehá na své názory a preference, ale přesvědčivě se opírá o manifestační a proklamativní texty či teoretické koncepty, a to francouzské, italské, německé, anglické či jiné provenience. A vzhledem k tomu, že se jeho téma nachází na pomezí několika oborů, prostupuje teoriemi literárními, muzikologickými, radioartovými, teatrologickými či intermediálními (Higgins, Scheffer, Chopin, Döhl, Kostelanetz, Lentz, Scholz, Maurach, Menezes, Mon, Rühm, Meyer, Ruppenthal, Lora-Totino, Bosseur ad.).

Když už jsem vyjádřil přesvědčení, že by práce měla vyjít jako knižní monografie, měl bych sám stanovit několik okruhů, na které by se měl Petr Januš zaměřit v případě dalšího zájmu. – Především by za zvýšenou pozornost stály klasifikující mezníky „historie“ zvukové poezie; tak je základním dělicím kritériem celého výkladu „rok 1945“ (člení výklad na dvě části). Ale nešlo by najít konkrétní důvody pro tento rok? Nestálo by za to srovnat perspektivy a rozhodnout se buď pro „kritérium média“ (tj. pokračovat oběma směry v naznačeném: 50. léta: magnetofon, 80. léta: počítače), „kritérium žánru“ či „kritérium avantgardy“ (tj. paralelní dějiny avantgardy), nebo se dokonce odhodlat pro mezníky vlastní tématu (ve smyslu, v jakém se např. mluví o tom, že Albert-Birot byl „křížovatkou avantgard“, nebo významných děl či událostí; to, že by Artaud mohl ztělesňovat tuto roli, vyplývá podle mého spíš z kontextu než z výkladu)? – Třetím tématem pro obhajobu budiž žánrová/druhová úvaha, kterou alespoň ve zmínce v práci postrádám (přesto nebo právě proto, že vím, že ji Petr Januš rozmyšlenou má): maximální pozornost se věnuje „zvukovosti“, ale na druhý moment obsažený v názvu jako by se zapomnělo; tedy jak to, že se bez dalšího zpřesnění hovoří o „poezii“, jedná se o materiál „básnický“ bezvýhradně? (Z českých věcí tak za srovnání např. stojí koláže: Havlovy „Čechy krásné Čechy mé“ a Adámkova „tiká tiká politika“.) – Jedním z nejvlastnějších přínosů práce je to, že se diplomantovi podařilo odpoutat „zvukovou poezii“ od tzv. experimentu a sledovat ji svébytně: ale jak by si podle diplomanta měla se zvukovou poezií napříště poradit literární historie? – A v neposlední řadě by mě zajímala úvaha na téma překračující rámec práce: vzhledem k nedávno publikované stěžejní práci o „zvukovém umění“ z hlediska radio/arto/vého (*Elektroakustická hudba a vybrané koncepty radioartu* od Michala Rataje) bych se chtěl zeptat na styčné body, popř. inspiraci pro oba jejich přístupy vyjadřující „gesto zvukem“.

Práce Petra Januše zcela naplňuje, co si předsevzala – ba nároky kladené na diplomovou práci přesahuje. Je zdařilá ve zvoleném tématu, metodě i zpracování. Diplomant s jistotou absorbuje heuristické nálezy i metodologické podněty a pracuje s nimi symbioticky, čímž vytváří úchvatný příběh zvukové poezie. A nezdráhám se tentokrát zmínit se i o tom – neboť je to na výsledku znát –, že práce ani není „uchvátaná“, vznikala dva roky a využit byl i zahraniční pobyt.

Z dosavadního snad zřetelně vyplývá, že práci Petra Januše doporučuji – a rád – k obhajobě.

V Praze 10. září 2009

Handwritten signature in black ink, appearing to read "Petr Januš".